

جغرافیا و صنعت توریسم

منابع:

- ۱ - جزوه آموزشی جغرافیای و صنعت توریسم،
تألیف دفتر برنامه ریزی آموزش سازمان
میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری

فصل اول: جغرافیای توریستی

۱. مقدمه

دانش جغرافیا نیز توریسم را در چهارچوب کلی جغرافیای انسانی - اجتماعی مورد بررسی قرار می دهد و در این رابطه محیطهای طبیعی و انسانی و جاذبه های آن از جمله عواملی محسوب می شوند که مورد ارزیابی قرار گرفته و هر یک به طور نسبی نقش خود را در توسعه و رونق این صنعت ایفا می نمایند و موجب تنوع فعالیتهای فراغتی و چشم اندازهای گوناگون توریستی می گردند. انجام فعالیتهای توریستی که مشاغل گوناگونی را هم به دنبال دارد در هر کشوری به عنوان بخشی از فعالیتهای اقتصادی محسوب می شود. با ایجاد نشاط و سلامت جسمی و روحی منجر به بروز خلاقیتها و شکوفایی استعدادها و تجدید قوای فکری مردم به ویژه جوامع شهرنشین نیز می گردد.

۲. نگرشی بر جغرافیای کاربردی - توریستی

جغرافیای توریستی شاخه ای از جغرافیای انسانی است. برای دستیابی به تعریفی جامع از جغرافیای توریستی ابتدا لازم است از جغرافیای انسانی تعریف نمود تا به مفاهیم و اصول آن پی برد. با درک و فهم آنچه که در تعریف جغرافیای انسانی مطرح می گردد، به راحتی می توان تعریف جغرافیای توریستی یا جهانگردی را استنباط و توجیه نمود. و به جنبه کاربردی آن پی برد.

پل ویدال دوبلاش بانی جغرافیای انسانی می گوید: "جغرافیا علم مشاهده است"، چرا که خواندن کتاب جغرافیا شناخت لازم را در جهت تعیین رابطه انسان با محیط به دست نمی دهد، بلکه جغرافیدان باید پیاده راه بپیماید و جاذبه های طبیعی و مناظر جغرافیایی را به چشم خود ببیند و روابط پدیده ها را در قلمرو کار خویش دریابد. بنابراین به نظر ویدال "علمی نیست مگر آنکه تعمیم و کلیت داشته باشد. و جغرافیدان وظیفه دارد در مقیاس سیاره ای در جهت کشف اینکه چگونه قوانین فیزیکی حاکم بر قسمتهای مختلف کره زمین با هم ترکیب و تغییر می یابند، گام بردارد.

ژاکلین بورژوگانیه در کتاب "جغرافیا روشها و چشم اندازها" می گوید: "سرآغاز کار جغرافیایی مشاهده اعمال عینی ثبت شده در روی کره زمین است."

امانوئل دمارتن نیز اعتقاد دارد، جغرافیا علم شکل یافته ای است که تعریف آن چندان ساده نیست و از نظر وی پنج اصل زیر بیان کننده ویژگیهای جغرافیا می باشند:

- ۱ - گسترش و همه جاگیری پدیده های جغرافیایی
- ۲ - تکامل پدیده ها
- ۳ - نظم پدیده ها در مجموعه سیاره زمین
- ۴ - روابط پدیده ها
- ۵ - علت توسعه پدیده ها

ژان برون در جغرافیا به آثار و نشانه هایی توجه دارد که از انسان بر روی زمین مانده. به عبارت دیگر به تبیین مورفولوژی انسانی آن قسمت از سیاره زمین می پرداخت که در اشتغال مداوم انسان بود. آلبرت دمانژن در تعریف جغرافیای انسانی می گوید: جغرافیای انسانی مطالعه روابط گروه انسانها با محیط جغرافیایی آنهاست. مسائل چهارگانه ای از روابط انسانی با محیطهای طبیعی و جغرافیایی:

- ۱ - مطالعه روابط بین گروه انسانها و مناطق بزرگ طبیعی در جهت بهره گیری انسانها از منابعی که طبیعت در اختیارشان گذاشته است.
 - ۲ - انتفاع منظمی که جوامع انسانی در جریان زمان و به مقتضای مکان از منابع طبیعی کرده و مصرف آن را از مراحل کاملاً ابتدایی یعنی از شکل میوه چینی، شکار، صید ماهی، کشاورزی و دامپروری به شکل بسیار پیچیده آن یعنی صنعت، بازرگانی، مبادلات، حمل و نقل و توریسم رسانده در حقیقت تکامل است.
 - ۳ - توزیع و پراکندگی انسانها بر روی زمین به مقتضای شرایط طبیعی و وجود منابعی است که در اختیار انسانها قرار می گیرد و از آنها بهره برداری می شود.
 - ۴ - مطالعه در تاسیسات ایجاد شده بر روی زمین.
- ماهیت جغرافیا را دو قطب انسان و طبیعت (انسان و محیط) و روابط متقابل بین آن دو تشکیل می دهد. بنابراین ناهماهنگی ها و تضاد عوامل گوناگون در سطح زمین اساس و پایه علم جغرافیا را تشکیل می دهند.
- تعریف دیگری از جغرافیا که در برگرنده همه خصیصه های فضایی و مکانی عصر حاضر است، عبارت از رابطه انسان و طبیعت با تأثیرپذیری از عواملی چون نیروهای خارجی (اقتصاد سیاسی) نیروهای داخلی شامل عوامل طبیعی مثبت و منفی عوامل انسانی (ساختار اجتماعی اقتصاد توسعه مدیریت نیروی انسانی تکنولوژی) و ایدئولوژی (ساختار نظام حکومتی). شکل گیری چشم اندازهای مختلف جغرافیایی در هر کشوری دقیقاً در ارتباط با میزان عملکرد این نیروها و رابطه نسبی بین آنهاست.
- شاخه های جغرافیا طبیعی و انسانی**
- جغرافیای انسانی** به چند نوع (اقتصادی، سیاسی، شهری و نظامی) تقسیم می شود.
- جغرافیای توریستی** به عنوان شاخه ای از علم جغرافیا، فعالیت های توریستی را به طور مجرد بلکه در قالب مکان و در ارتباط با دیگر عوامل محیطی اعم از طبیعی و انسانی بررسی می کند.

۳. جایگاه توریسم در جغرافیای انسانی

نقش های اساسی انسان در حیات خود عبارتند از:

- ۱ - نقش تولید مثل و تداوم بقا
- ۲ - نقش سکنی داشتن
- ۳ - نقش کار کردن
- ۴ - نقش آموزش دیدن و پرورش یافتن

۵ - نقش تامین و تدارک دیدن نیازها

۶ - نقش جابجا شدن و رفت و آمد

۷ - نقش فراغت و استراحت کردن

۴. حدود قلمرو جغرافیای توریستی

جغرافیای توریستی روابط انسان را با محیط به هنگام وقت فراغت مطالعه می کند. مطالعه پدیده های ناشی از روابط انسان و محیط پیرامون ایفای نقش استراحتی انسان و فعالیت های مربوط به آن در ابعاد مختلف زمانی و مکانی با توجه به شرایط سیاسی اقتصادی اجتماعی و فرهنگی حاکم بر جوامع قلمرو جغرافیای توریستی را مشخص می کند. جغرافیای توریستی به عنوان بخشی از جغرافیای اوقات فراغت است که محل گذران انسان در ابعاد جغرافیایی وسیعتری قرار می گیرد و به زمان بیشتری نیازمند است. جغرافیای انسانی علم بررسی اشکال مختلف سازمانهای مکان یافته و مراحل مکانی است.

۵. تعاریف و مفاهیم جغرافیای توریستی

جغرافیای توریستی عبارت است از، مجموعه تاثیرات و روابط متقابلی که در نتیجه حضور موقت و گذران اوقات فراغت فردی و گروهی افراد غر محلی از یک طرف و محیط پیرامون از طرف دیگر به وجود می آید. پیشقدمان جغرافیای توریستی در امریکا، مک کوری-استفن جونز-رابرت برون می باشند. - شعار معروف روان شناسان آلمان هیتلری: "قدرت از طریق شادی می باشد."

تعاریف مختصر جهانگردی از دیدگاه های مختلف

از نظر آرثور برومن (۱۹۳۱): "جهانگردی مجموعه مسافرت هایی را دربرمی گیرد که به منظور استراحت و تفریح و تجارت یا دیگر فعالیت های شغلی و یا اینکه به منظور شرکت در مراسم خاص انجام می گیرد و غیبت شخص جهانگرد از محل سکونت خود در طی این مسافرت موقتی و گذرا می باشد."

از نظر اقتصاددان های سوئیسی از جمله هونزیکر و کرافف: "ظهور مجموعه روابطی است که از مسافرت و اقامت یک نفر غیر بومی بدون اقامت و اشتغال دائم در یک محل بوجود می آید."

این تعریف مدت ها از جانب انجمن بین المللی متخصصین علمی جهانگردی یعنی Aiest مورد قبول قرار گرفت. از نظر مورگن روت: بیشتر به نقش مصرف کنندگی شخص جهانگرد تکیه می کند و عبارت است از: "مسافرت اشخاصی که به طور موقت از محل مسکونی خود دور می شوند تا نیازهای حیاتی فرهنگی و شخصی خود را به شکل مصرف کننده کالاهای اقتصادی و فرهنگی برآورده کنند."

تعریف دیگر از جهانگردی: سیاحت در زمان و مکانی گسترده.

۶. تعریف توریست

اصطلاح توریست (جهانگرد) از قرن نوزدهم معمول شد و برای اولین بار به اشراف زادگان فرانسه که می بایست برای تکمیل تحصیلات و کسب تجربه های لازم زندگی، اقدام به مسافرت نمایند اطلاق می شد. در زبان فارسی کلمه سیاح در گذشته به کسانی گفته می شد که با هدف شخصی دست به سفر می زدند، مانند ناصرخسرو و سعدی، و این واژه در زبان فارسی تا نیمه اول قرن بیستم در معنی فوق به کار می رفت تا آنکه دو واژه جهانگرد جای آن را گرفت. شکلهای مختلف توریست:

- ۱ - افرادی که جهت خوشگذرانی به مسافرت می روند.
- ۲ - افرادی که برای شرکت در کنفرانسها مسافرت می کنند.
- ۳ - افرادی که جهت انجام کارهای بازرگانی مسافرت می کنند.
- ۴ - افرادی که به یک گردش دریایی می روند.

تعریف سازمان ملل از توریست در کنفرانس بین المللی ترانسپورت و جهانگردی رم ایتالیا سال ۱۹۶۳:

توریست یا بازدید کننده موقت کسی است که به منظور تفریح استراحت گذراندن تعطیلات بازدید از نقاط دیدنی انجام امور پزشکی درمانی و معالجه تجارت ورزش زیارت دیدار از خانواده مأموریت و شرکت در کنفرانس ها به کشوری غیر از کشور خود سفر می کند مشروط بر اینکه حداقل مدت اقامت او از ۲۴ ساعت کمتر و از ۳ ماه بیشتر نبوده و کسب شغل و پیشه مد نظر نباشد. جهانگردان به ۳ گروه ورودی، خروجی و داخلی تقسیم می شوند.

۷. اشکال عمده توریسم:

- ۱ - توریسم تفریحی و استفاده از تعطیلات
- ۲ - توریسم درمانی
- ۳ - توریسم فرهنگی آموزشی: گروه توریستهای کاوشر
- ۴ - توریسم اجتماعی
- ۵ - توریسم ورزشی
- ۶ - توریسم مذهبی و زیارتی
- ۷ - توریسم بازرگانی و تجاری
- ۸ - توریسم سیاسی

۸. توریسم سازمان یافته و انواع آن:

آژانسهای خدمات مسافرتی و توریستی از جمله سازمانهایی هستند که چنین وظایفی را به عهده دارند. نخستین آژانس مسافرتی جهان در نیمه دوم قرن نوزدهم توسط شخصی به نام توماس کوک در انگلستان ایجاد شد.

- ۱ - تورهای جامع
- ۲ - تورهای جامع گروهی
- ۳ - تورهای اختصاصی و در بستی

خودآزمایی

- ۱- بررسی و مطالعات توریستی از نقطه نظر بازیابی تجدید قوای روحی بیشتر مورد توجه کدامیک از محققین زیر قرار می گیرد.
(الف) جغرافیدانان (ب) مورخین (ج) جامعه شناسان (د) روانشناسان
- ۲- اصطلاح توریست (جهانگرد) از چه قرن در جوامع اروپایی معمول شد.
(الف) قرن هفدهم (ب) قرن هیجدهم (ج) قرن نوزدهم (د) قرن بیستم
- ۳- کنفرانس بین المللی ترانسپورت و جهانگردی سال ۱۹۶۳ در کدام کشور برگزار شد.
(الف) اسپانیا (ب) ایتالیا (ج) انگلستان (د) فرانسه
- ۴- مسافرت به منظور شرکت در اجلاسها و مجامع بین المللی بیشتر در قالب کدامیک از اشکال توریسم می گنجد.
(الف) توریسم اجتماعی (ب) توریسم سیاسی (ج) توریسم فرهنگی (د) هر سه مورد
- ۵- جغرافیای توریستی روابط را با محیط به هنگام مطالعه می کند.
- ۶- نخستین آژانس مسافرتی جهان در نیمه دوم قرن توسط شخصی به نام در انگلستان ایجاد شد.
- ۷- بنا به تعریفی که در کنفرانس بین المللی سال ۱۹۶۳ در رم از توریست به عمل آمد، حداقل مدت اقامت یک توریست نباید از کمتر و از بیشتر باشد.
- ۸- جغرافیای توریستی را تعریف کنید.
- ۹- توریسم سیاسی را شرح دهید.

پاسخ خودآزمایی

- ۱- د
- ۲- ج
- ۳- ب
- ۴- ب
- ۵- انسان - وقت فراغت
- ۶- نوزدهم - توماس کوک
- ۷- ۲۴ ساعت - ۳ ماه
- ۸- جغرافیای توریستی عبارت است از، مجموعه تاثیرات و روابط متقابلی که در نتیجه حضور موقت و گذران اوقات فراغت گروهی افراد غیر محلی از یک طرف و محیط پیرامون او از طرف دیگر، به وجود می آید. در جغرافیای توریستی آگاهی از دو قطب جغرافیا یعنی انسان و محیط که مناظر او چشم اندازهای توریستی را به وجود می آورند، از ضروریات است، از این رو به عنوان شاخه ای از جغرافیای کاربردی دارای جایگاه ویژه و مستحکمی است.
- ۹- مسافرت به منظور شرکت در جلسات و مجامع بین المللی، کنگره ها و سمینارهای سیاسی، جشنهای ملی و مذهبی، مراسم ویژه سیاسی مانند تدفین رهبران و شخصیتهای سیاسی، پیروزی رهبران احزاب و به حکومت رسیدن آنها و نظایر آن جهانگردی سیاسی خوانده می شود.

فصل سوم: عوامل محیطی و جغرافیای توریستی

۱. مقدمه

هر چشم انداز جغرافیایی، هماهنگی و سازگاری انسان را با شرایط مکانی ظاهر می سازد و هیچ محیط جغرافیایی بدون نمایش فعالیتهای انسان تحقق نمی یابد. از آنجایی که مناطق جغرافیایی هر کدام ویژگیهای خاص خود را دارد، جاذبه های طبیعی نیز به تبعیت از آنها شکل می گیرند. جاذبه های توریستی که در ساخت و شکل گیری آنها انسان دخالت داشته از دیگر توانهای جهانگردی به شمار می آیند. مجموعه آثار باستانی و تاریخی درون شهرها با عرضه عینی آنها به جهانگردان، توریسم فرهنگی اشاعه می یابد. محیطهای روستایی نیز در هر نقطه ای از جهان چشم اندازهای طبیعی و اشکال معیشتی ویژه ای دارند که از تاثیرپذیری دو عامل انسان و طبیعت ناشی شده و با گذشت زمان به تکامل رسیده اند. مهمترین عوامل در صنعت توریسم: محیط جغرافیا- عوامل طبیعی- آب و هوا- فصول سال- ویژگیهای محیط انسان- نقش محیط شهری

۲. مفهوم جغرافیای محیط

مفهوم محیط طبیعی: محدوده هایی از کره زمین است که انسان بدانجا راه نیافته و هیچگونه دگرگونی و تغییراتی در آنجا به عمل نیاورده است به عبارت دیگر محیط های طبیعی، سرزمینهای بکر و دست نخورده ای هستند که چشم انداز طبیعی خود را حفظ کرده یا توسط عوامل طبیعی مانند زلزله آتشفشان سیل و نظایر آن تغییر شکل می یابند. به محض ورود انسان به این گونه محیطها و دخل و تصرف در آنها، محیط طبیعی دستخوش دگرگونی شده و به محیط جغرافیایی مبدل می گردند.

محیط اجتماعی عبارت از شکل و شیوه تجمع گروه های انسانی است که به صورت سازمان معینی در محیط طبیعی استقرار یافته اند. محیط اجتماعی دربرگیرنده ارزشها و معیارهایی است که روابط و مناسبات میان گروه های انسانی بر اساس آن تعیین می شوند.

محیط اقتصادی نیز از ایفای نقش معیشتی گروه های اجتماعی در بستر محیط و چگونگی سازمان یابی فضایی این نقش به وجود می آید. به عبارت دیگر محیط اقتصادی حاصل تلاقی و برخورد معیشتی محیطهای اجتماعی و طبیعی با یکدیگر است. هر کدام از محیطهای طبیعی، جغرافیایی، اجتماعی و اقتصادی زمینه ساز فعالیتهای گوناگونی هستند که جهانگردی و توریسم نیز از جمله آنها محسوب می شود. شدت و ضعف فعالیتهای جهانگردی به طور نسبی متأثر از حوزه های فعالیتی فوق الذکر و امکانات وتوانمندیهای موجود در آنهاست. از این رو حوزه های فعالیتی جهانگردی نیز متنوع بوده و از حوزه ای به حوزه دیگر متفاوت است.

۳. محیط های طبیعی و صنعت توریسم

آنچه که در گذشته ای نه چندان دور، توریستها در جستجوی آن بوده اند برخوردار شدن از خنکی هوا بوده است و آنچه که در حال حاضر از تعطیلات تابستانی و تا حدودی از تعطیلات زمستانی انتظار می رود، استفاده از آفتاب در حداکثر زمان ممکن است. مثلاً ساکنان شهرهای ناحیه اورنی، واقع در فلات مرکزی فرانسه، تابستانها، رهسپار نواحی ساحلی مدیترانه و اقیانوس اطلس، واقع در جنوب لوریان می شوند.

سهولت دسترسی نیز، اهمیت به سزایی در جلب جریانهای جهانگردی به نقاط مختلف طبیعی دارد. دو شکل متداول انواع جهانگردی، ورزش های آبی و ورزش های کوهستانی است.

۴. آب و هوا و صنعت توریسم

آب و هوا مهمترین عامل در توسعه صنعت توریسم است. کوهستان های آلپ به علت دارا بودن امکانات و شرایط مناسب توپوگرافی و آب و هوایی، به عنوان یکی از مهمترین مراکز توریستی جهان به شمار می آید. اصولاً یکی از علل توسعه صنعت توریسم در کشورهای مدیترانه ای اروپا، نیز زمینه های کاملاً مساعد آب و هوایی است. تا آنجا که همه پروازهای مهم هوایی همواره به سوی حوزه هایی است که از آفتاب درخشان و سواحل نشاط بخش برخوردار است.

۵. فصول سال و صنعت توریسم

در میان توریستها، طبقه بازرگانان بیش از سایر طبقات از هتلها استفاده می کنند. این امر شاید به لحاظ انجام امور حسابرسی آنان باشد و هتل علاوه بر محل اقامت و استراحت، به عنوان دفتر کار هم برای این قبیل توریستها محسوب می شود

انواع توریسم در فصول سال

۱ - توریسم تابستانی

آنچه که به توریسم تابستانی رونق می بخشد عوامل مساعد طبیعی و آب و هوایی است. این عوامل در کنار سایر شرایط و امکانات رفاهی، خدماتی و تاسیساتی لازم حرکتهای توریستی را به طور چشم گیری در فصل تابستان امکان پذیر می سازد. به عنوان نمونه دریاچه بایکال که مروارید سیبری خوانده می شود اخیراً سخت مورد توجه قرار گرفته است. عواملی که توریست را در فصل تابستان به مناطق توریستی جلب می کنند عبارتند از:

- (۱) دوره درجه حرارت مناسب در فصل تابستان
- (۲) درجه حرارت آب دریا
- (۳) مدت آفتابی بودن روزها
- (۴) رطوبت نسبی و پوشش گیاهی و جنگلها
- (۵) -ناهمواریها و ذخیره آب.
- (۶) کشورهای منطقه آلی با موقعیت کوهستانی خود شرایط ایده آل این نوع توریسم را دارا هستند و در بین آنها کشور اتریش و سوییس امروزه از مهمترین مراکز توریسم زمستانی هستند.

در زمینه ناهمواریها، مطالعه مناطق کوهستانی از مرتفعات تا پای تپه ها مورد توجه است. نواحی جنگلی نیز شرایط مساعدی را جهت توریسم تابستانی فراهم کرده و هوا معمولاً مطبوع و معتدل دارند.

۲ - توریسم زمستانی

کشورهای منطقه آلپی با موقعیت کوهستانی خود شرایط ایده آل این نوع توریسم را دارا هستند و در بین آنها کشور اتریش و سوییس امروزه از مهمترین مراکز توریسم زمستانی هستند. عواملی که توریسم را در فصل زمستان جلب می کند عبارتند از:

- (۱) درجه حرارت
- (۲) سرعت باد
- (۳) میزان آفتابی بودن روزها
- (۴) پوشش برف
- (۵) ناهمواریها و پوشش گیاهی

تعداد روزها با حد متوسط درجه حرارت ۵ تا ۱۵ درجه، میزان ساعات آفتابی در روزهای زمستان حائز اهمیت است. ارتفاع مطلوب برف ۴۰ تا ۶۰ سانتی متر در یک دوره طولانی است. حوزه هایی که در آنها دوره پوشش برف کمتر از ۳۰ روز است و ارتفاع برف کمتر از ۱۰ سانتی متر است امکانات چندان مناسبی جهت همه گونه تفریحات زمستانی فراهم نمی کنند.

۶. محیط های انسانی و صنعت توریسم

- ۱ - محیط های شهری و صنعت توریسم
- ۲ - میراث فرهنگی و صنعت توریسم

۶.۱ انواع محیط های شهری در صنعت توریسم

- (۱) شهرهای تفرجگاهی و ویلاقی
- (۲) شهرهای هنری و موزه ای
- (۳) شهرهای فستیوال و کنگره ای
- (۴) شهرهای فرهنگی
- (۵) شهرهای مذهبی و زیارتگاهی
- (۶) شهرهای درمانی و آب معدنی و آسایشگاهی
- (۷) شهرهای برفی
- (۸) شهرهای بازنشستگان

ویژگی های شهرهای تفرجگاهی و ویلاقی:

از فضای پاک و سالمی که جمعیت شهری را به سوی خود می خواند دو ناحیه مشخص و ممتاز ساحلی و کوهستانی است.

پلاژهای وسیع کناره دریا با شنهای نرم و هوای مساعد و داشتن پناهگاهی مصون از تعرض امواج دریا و باد، میکروکلیمای مناسبی برای بهره برداریهای توریستی به وجود آورده است. این پلاژها به شرط پیوند با جنگل و پارک و کوهستان از قدرت و جاذبه خاصی بهره مندند.

میامی در فلوریدا و سواحل کت دازور (شهر نیس) در فرانسه چنین حالتی دارند. شهرهای دریانگار بر حسب امکانات مالی شهر و جهانگردان، به شهرهای مردمی (بندر انزلی) و شهرهای دریانگار لوکس (کان در فرانسه) تقسیم می شود. این تضاد و تباین را نه تنها در شهر نیس کشور پیشرفته فرانسه و حتی در شهر ساحلی از میر کشور ترکیه در حال توسعه اقتصادی نیز به روشنی لمس می کنیم در شهر زیبا و دریانگار از میر مجموعه های ساختمانی محله ساحلی «شیکاگو» به ویژه «آلسانجاق» مختص ثروتمندان جامعه و خارجیانی است که در این شهر اقامت دارند. کمی دورتر محله دانشجویی (بورنوا) بر طبقات متوسط جامعه اختصاص داده شده است و محله «بایراقلی» محل سکونت «گجه قوندی» های شهر است. امروزه دیگر شهرهای دریانگار صرفاً برای استفاده محدود جهانگردان بنا نمی شوند، بلکه ساخت آن گونه شهرهای ساحلی توصیه می شود که بتوانند اکثریت جامعه را در تمام ماه های سال زیر پوشش خود بیاورند. پیشتر این چنین برنامه ریزی شهری انگلستان است که شهرهای ساحلی خود را در کنار دریای مانش از «فولکستن» تا «الیست بورن» می سازد.

ویژگی های شهرهای هنری و موزه ای:

شهرهای موزه ای با ذخایر هنری کانون جاذبه جهانگردی است. مثل پاریس با موزه لوور، لنینگراد با موزه ارمیتاژ، لندن با موزه بریتیش میوزیوم و گالری ناسیونال، مادرید با پارادو و بالاخره ورسای و فونتن بلو با قصرهای زیبا. بعضی از این شهرها خود در حکم موزه است، فلورانس و ونیز در ایتالیا و اصفهان در قالبی دیگر با داشتن ۱۳۵ اثر تاریخی برجسته، در سطح شهر می تواند به عنوان «موزه شهر» مطرح باشد.

ویژگی های شهرهای فستیوال و کنگره ای:

این قبیل شهرها گرچه اصولاً شهرهای کوتاه اندام (تا پنجاه هزار نفر جمعیت) هستند ولی به هنگام تشکیل کنگره و فستیوال و جلب دانشمندان و هنردوستان در مقیاس جهانی از تحرک خاصی بهره مند می شوند

ویژگیهای شهرهای فرهنگی:

فعالیت های فرهنگی و رقابت های هنری در شهرهایی متجلی است که سازمان های عالی فرهنگی هنری را با گنجینه هایی از آثار ارزشمند هنری در بطن خود دارند. در این شهرها وجود سازمان های ملی عمومی و فرهنگی و هنری اختصاصی دانشگاه ها موزه ها کتابخانه ها و سالن های برپایی اجتماعات علمی ادبی هنری و مراکز تحقیقاتی و مدارس عالی آزمایشگاه ها و موسسات پژوهشی تالار و کنسرت زمینه را برای خلق و ابداع هرگونه آثار فرهنگی و علمی فراهم می کند و بدینسان شهر جلوه گاه فصلی و دائمی آثار خلاقه انسانهاست. ترتیب نمایشگاه های هنری هفته کتاب و تئاتر جشنواره فیلم و سینما کنفرانس ها و جذب هنردوستان بر این جایگاه های هنری از ویژگی های شهرهای فرهنگی است و بی هیچ گونه تردیدی شکوفایی فرهنگ و هنر نیز جز در شهرها و در میان انبوه جمعیت ها امکان پذیر نیست.

ویژگی های شهرهای مذهبی و زیارتگاهی:

نمونه های آن در مشرق زمین زیاد است. در ایران، مشهد، قم و شهر ری بهترین نمونه شهرهای مذهبی هستند که نقش فرهنگی اسلامی نیز دارند. در عربستان مکه معظمه، عتبات عالیات، کربلا، مدینه، نجف، و در هندوستان بنارس و احمد آباد و الله آباد و در بریانی شهر رانگون متعلق به بوداییان، در تایلند شهر بانکوک، در تبت شهر لhasا، فلسطین اشغالی شهر بیت المقدس، در ایتالیا واتیکان، در اسپانیا شهرهای مذهبی سنت سباستین نمونه هایی از شهرهای مذهبی هستند.

ویژگی های شهرهای درمانی و آب معدنی:

بعضی از شهرها به سبب داشتن بیمارستان مجهز و تخصص در مداوای بیماری ویژه بیماران مبتلا به مرض معینی را به سوی خود جلب می کنند. شهر کوچک «کلرمن دلواز» فرانسه با داشتن بیمارستانهای روانی نمونه روشنی از شهرهای درمانی است. شهرهای آسایشگاهی و کوهستانی نیز در کشور سوئیس به تعداد زیادی دیده می شود. شهر داوس سوئیس در ارتفاع ۱۵۶۰ متری کوهستان و تا چندی پیش شهر لیزین همین وظیفه را بر عهده داشتند. در فرانسه نیز شهر ساحلی برگ در کنار دریای منش برای معالجه بیماران سل استخوانی انتخاب شده بود و ویشی شهر آب معدنی با تاسیسات توریستی است.

ویژگی های شهرهای برفی:

در برخی دیگر از شهرهای کوهستانی صرفاً ورزش کوهنوردی و اسکی رایج است. شامونیکس و مژو در آلپ ساوای فرانسه و گارمیش پارتانن کیرشن در باویر آلمان نیز چنین نقشی دارند.

ویژگی های شهرهای بازنشستگان:

این شهرها با آب و هوای سالم و مطبوع و با داشتن زمینه های تفریحی و سرگرمی متناسب با دوره کهنسالی، به نام شهرهای بازنشستگان معروف شده اند. در اطراف پاریس شهرهای کوچک اندامی است که با عرضه محیط زندگی آرام و مفرح بازنشستگان پایتخت را در خود می پذیرد. به عنوان الگو شهر نیس فرانسه ویژگی کامل شهر بازنشستگان را دارد. در این قبیل شهرها بازرگانی کالاهای لوکس و تعداد بانکها چشمگیر است و شهر در نهایت زیبایی و پاکیزگی با باغها و پارکهای زیبا و سبز و خرم و با داشتن وسایل سرگرمی مناسب از قبیل، کنسرت، فستیوال هنری، نمایشگاه، و زمینه های دیگر گذران اوقات فراغت، پذیرای بازنشستگان است. شهر لاه نیز در هلند شهر بازنشستگان است. تعداد این شهرها زیاد نیست و فقط طبقه مرفه اجتماعی می توانند در این شهرها ساکن شوند. برنامه ریزی شهری دو کشور انگلستان و فرانسه در سواحل دریای منش کوششی است در زمینه تعمیم زندگی سالخوردگان اقشار مختلف جامعه

۶.۲ میراث های فرهنگی و صنعت توریسم

فرهنگ پایه و اساس تمدن هر کشور است و نشان دهنده حرکت و پویایی جوامع انسان است و رابطه عادلانه انسانها با طبیعت است.

فرهنگ و طبیعت از نظر جغرافیدانان نه تنها جدای از یکدیگر نیستند بلکه در رابطه با هم عملکرد دارند. میراث فرهنگی نتیجه عوامل محسوس و نامحسوسی است که خلاقیت مردم از طریق آنها متجلی می شود. این عوامل عبارتند از: زبان، آداب و رسوم مذهبی، باورها، مکانها و یادمانهای تاریخی، ادبیات، کارهای هنری، آثار موجود در آرشیوها و مراکز اسناد و کتابخانه ها و نظایر آن

مجمع میراث فرهنگی جهانی کنوانسیون همه ساله گرد هم می آیند و ۲ وظیفه عمده و اساسی را بر عهده دارند:

۱) تعیین هویت میراث جهانی

این مجمع در اجرای وظایف خود از جانب سازمانهای بین المللی از قبیل ایکوموس (مشاورین بین المللی بناهای تاریخی و محوطه های باستانی) و ایونس (اتحادیه بین المللی حفظ طبیعت و منابع طبیعی) حمایت می شود

۲) صندوق میراث جهانی

که موظف به تامین بودجه مربوط به کمکهای فنی درخواستی کشورهای عضو می باشد.

ملاکهای لازم برای تنظیم فهرست آثار از نظر مجمع میراث جهانی:

۱- گنجینه فرهنگی بایستی معتبر، اصیل، دارای تاثیرات قوی و جزء مدارک بی همتا و منحصر به فرد و در ارتباط با عقاید و آراء مردم و همچنین در شمار سنتها و عادات به جا مانده از نسلهای قبل برای مردم کنونی جهان باشد.

۲- عجایب و شگفتیهای طبیعت نیز باید نشان دهنده سیر تکاملی زمین از لحاظ مسائل زمین شناسی و زیست شناسی، غرایز طبیعی حیوانات در حال انقراض، ارائه دهنده زیباییهای منحصر به فرد، چشم اندازها و مناظر خیره کننده و تماشایی و مناطقی که در آنجا حیوانات تجمع کرده باشند.

در حال حاضر ۱۰۸ کشور از جمله ایران عضویت کنوانسیون را پذیرفته اند. ایالات متحده امریکا، اولین کشوری است که در سال ۱۹۷۳ عضویت کنوانسیون را پذیرفت. جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۹۷۵/۲/۲۶ عضویت کنوانسیون را پذیرفت. تا سال ۱۹۸۹ در سطح جهان ۳۱۷ اثر طبیعی و فرهنگی به ثبت رسیده است که از میان آنها ۳ اثر تخت جمشید (پرسپولیس) چغازنبیل و میدان امام اصفهان مربوط به ایران است

آثار طبیعی و فرهنگی موجود در ایران که در حال حاضر به ثبت جهانی رسیده اند عبارتند از: ارگ بزم- چغازنبیل- سازه های آبی شوشتر- میدان نقش جهان اصفهان- گنبد سلطانیه - مجموعه تخت سلیمان- مجموعه تخت جمشید- مجموعه پاسارگاد- بیستون کرمانشاه- قره کلیسا و کلیسای سنت استپانوس- بقعه شیخ صفی الدین اردبیلی و بازار سنتی تبریز

۷. محیط های روستایی و صنعت توریسم

روستا عمدتاً یک واحد همگن طبیعی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی است

انواع خانه های روستایی:

- ۱ - کومه ها یا چادرهای ترکمنی. زارعین نواحی خاورمیانه و نزدیک (به ویژه در مصر).
- ۲ - کلبه هایی که ارزش یک مسکن اولیه را دارند. در آذربایجان ایران، «خانه باغ» نام گرفته اند.
- ۳ - خانه هایی در روسیه استپی و خانه هایی که از کلوخه های چمن دار پوشیده شده و ساخته شده است.
- ۴ - خانه های سنگی در جنوب خصوصاً در نواحی مدیترانه. بعضی روستاها نیز در نوعی سنگهای آهکی یا آتشفشانی به صورت غارنشینی یا تروگلیت احداث شده اند. نظیر آن را در حبشه و ایران (در راه تهران به مازندران در محل کافرکلی واسک) و ترکیه و جاهای دیگر می توان دید.

در نواحی آلپی هر خانواده صاحب چند نوع خانه است: ۱-خانه اصلی ۲-خانه کوهستانی برای ییلاق ۳-انبار غله یا کاهدان

خودآزمایی

- ۱- کدامیک از عوامل طبیعی زیر نقش خود را بیش از دیگران در توسعه فعالیتهای توریستی ایفا می کند.
(الف) عامل آب و هوا (ب) عامل ناهمواری (ج) عامل پوشش گیاهی (د) عامل شیب زمین
- ۲- توسعه توریسم کشورهای مدیترانه ای اروپا، ناشی از کدامیک از موارد زیر است:
(الف) ارزانی قیمت هتلها (ب) جاذبه های تفریحی - فراغتی
(ج) وجود راه های ارتباط مناسب و سهولت دسترسی (د) زمینه های کاملاً مساعد آب و هوایی
- ۳- حوزه های فعالیتی توریستی در کدامیک از فصول رونق بیشتری دارند.
(الف) بهار (ب) تابستان (ج) پاییز (د) زمستان
- ۴- کدام دسته از شهرهای زیر از دیرباز نقش توریستی داشته اند:
(الف) شهرهای تفرجگاهی و ویلاقی (ب) شهرهای هنری و موزه ای
(ج) شهرهای مذهبی و زیارتگاهی (د) شهرهای فرهنگی
- ۵- چشمه های آب معدنی علاوه بر به عنوان راه حلی موثر در کاهش که دائماً رو به افزایش است به شمار می آیند.
- ۶- کانونهای شهری به لحاظ در آنها و فشارها و خستگی های ناشی از کار به عنوان محسوب می شوند.
- ۷- هدف کنوانسیون میراث جهانی همکاری همه جانبه برای از میراثهای گرانبهای فرهنگی و طبیعی جهان است.
- ۸- توریسم کوهستانی را شرح دهید.
- ۹- ویژگیهای شهرهای فرهنگی را به اختصار توضیح دهید.

پاسخ خودآزمایی

- ۱- الف
- ۲- د
- ۳- ب
- ۴- ج
- ۵- جاذبه های توریستی - هزینه های درمانی
- ۶- تمرکز جمعیت - مبدا مسافرتها توریستی
- ۷- ملل - حفاظت
- ۸- توریسم کوهستانی با اختلافی نه چندان زیاد در دو شکل کوهنوردی و کوهپیمایی، بعضاً نکات مشترک بسیاری با توریسم ساحلی دارد و آن اینکه، امکانات خدماتی و رفاهی از قبیل هتلها و رستورانها در مناطق کوهستای نیز وجود داشته که از الگوهای رایج در کوهستانها تبعیت می کند. اصالت وضع توقفگاه های کوهستانی از سویی در آن است که همواره در دو فصل از سال فعالیتهای جهانگردی در آن جریان دارد. یکی در فصل تابستان که به ورزش کوهنوردی و کوهپیمایی و یا به استراحت و تمدد اعصاب در مناطق ویلاقی اختصاص دارد و دیگری در فصل زمستان که ورزشهای زمستانی مانند اسکی و نظایر آن در آنها صورت می گیرد.

۹- فعالیتهای فرهنگی و رقابتهای هنری در شهرهایی متجلی است که سازمانهای عالی فرهنگی، هنری را با گنجینه هایی از آثار ارزشمند هنری در بطن خود دارند. در این شهرها، وجود سازمانهای ملی عمومی و فرهنگی و هنری اختصاصی، دانشگاه ها، موزه ها، کتابخانه ها و سالنهای برپایی اجتماعات علمی، ادبی، هنری و مراکز تحقیقاتی و مدارس عالی، آزمایشگاه ها و موسسات پژوهشی، تالار تئاتر و کنسرت، زمینه را برای خلق و ابداع هر گونه آثار فرهنگی و علمی فراهم می کند و بدین سان شهر جلوه گاه فصلی و دایمی آثار خلاقه انسانهاست.

فصل پنجم: کانون ها و قطب های عمده توریستی و اثرات زیست محیطی آنها

۱. مقدمه

آنچه که در توسعه توریسم هر کشوری در رابطه با جاذبه های جهانگردی اعم از طبیعی، فرهنگی، مذهبی، سیاسی، تاریخی، فراغتی، و نظایر آن حایز اهمیت است آماده سازی آنها برای بازدید و استفاده توریستهاست. پراکندگی قطبها و کانونهای توریستی جهان از تنوع خاصی برخوردار بوده و با توجه به شرایط محیط طبیعی و موقعیت جغرافیایی آنها چشم اندازهای متفاوتی را به وجود می آورند

۲. کانون های جلب توریست:

۱-اسپانیا

در بین کشورهای اروپایی اسپانیا در صدر مراکز جهانگردپذیر قرار دارد. به طور کلی اسپانیا دارای چهار منطقه توریستی عمده است که عبارتند از:

- ۱) جزایر بالئار شامل چهار جزیره عمده
 - ۲) جزایر قناری که خود از هفت مجمع الجزایر تشکیل شده است که مهمترین آنها گران کاناریا و تنه ریفا و لاپالما در اقیانوس اطلس هستند.
 - ۳) کاستابراوا که شامل سواحل شمال شرقی اسپانیا و مناطق هم مرز با فرانسه در دریای مدیترانه
 - ۴) کوت دوزول یا سواحل جنوبی اسپانیا در کنار دریای مدیترانه
- آنچه که از جهانگردی اسپانیا قابل مشاهده است، این است که این کشور، دارای دو ویژگی اساسی است که نقش و انگیزه توریسم را تعیین می کند. یکی ویژگی فراغتی و تفریحی جهانگردی اسپانیا به علت دارا بودن جاذبه های طبیعی مساعد و دیگر ویژگی فرهنگی جهانگردی اسپانیا با دارا بودن جاذبه های باستانی و یادمانهای تاریخی است.
- جزایر مهم: جزایر بالاری- قناری- آزور- مادیرا
- بنادر مهم: ملبله- سنوته که در شمال کشور مراکش قرار گرفته اند.
- مناطق جلب توریست در تابستان عبارتند از بنادر: بارسلونا- والنسیا- مالاگا- درکنار دریای مدیترانه و کادیز در کنار خلیج کادیز- ویگو در کنار اقیانوس اطلس و خیخون- بلبائو و سان سباستیان در کنار خلیج بیسکی

۲- سوئیس

سوئیس یکی از صنعتی ترین کشورهای دنیا و از سطح زندگی بسیار بالایی بهره مند می باشد. درآمد جهانگردی جای پرارزشی در توازن درآمدهای این کشور دارد و بیشتر در مناطق کوهستانی که اغلب سطح مملکت را پوشانده و غیر مزروعی تر از زمینهای دیگر می باشد متمرکز گردیده است. در قرن نوزدهم بنیان جهانگردی به معنای واقعی در این کشور نهاده شدمهمترین طرفداران

تورهای این کشور جهانگردان امریکایی و ژاپنی ها می باشند که هدفشان بازدید کشورهای متعدد در زمان کوتاهی است. سوئیس بهشت اسکی بازان است.

آب و هوای مراکش در شمال از نوع مدیترانه ای و در غرب از نوع اطلسی و در جنوب از نوع صحرایی و در مرکز از نوع قاره ای می باشد. فصول سال به دو فصل خنک و فصل خشک تقسیم می شود

۳- مراکش

غالباً به عنوان سرزمین «تضادها» یاد می شود و در حقیقت این کشور متنوع ترین مناظر طبیعی را به بازدید کنندگان خود عرضه می دارد.

۴- تونس

تونس کشوری مدیترانه ای و افریقایی است که از نظر جهانگردان به خاطر داشتن آفتاب درخشان، تازگی دارد. مشتریان تونس اساساً از طبقه متوسط تشکیل می شود. دو عامل عمده ای که اکثر جهانگردان را برمی انگیزد، ساحل و نور آفتاب و همچنین تا اندازه ای محیط تازه می باشد. مهمترین مراکز جهانگردی در تونس سواحل مدیترانه ای آن است. از دیگر جاذبه های با ارزش تونس، آمفی تئاتر الجم در شهر «تیدروس» در ساحل تونس است.

۵- ایتالیا

ایتالیا با داشتن سواحل به طول تقریبی ۸۶۰۰ کیلومتر، طولانی ترین سواحل را در بین کشورهای مدیترانه ای داشته و از شرایط اقلیمی مطلوبی بهره مند می باشد. سنت جهانگردی ایتالیا از قرون وسطی آغاز شد. در آن زمان انگیزه های مذهبی، مسافرت به ایتالیا و زیارت رم را تسریع می کرد. چشمه های آبگرم نیز از نظر جاذبه های جهانگردی برای ایتالیا، سرمایه های دیگری هستند.

۶- یونان

از آنجایی که یونان طی قرون متمادی به خاطر گنجینه های تاریخی خود اشتهار داشته، امروزه با جلب تعداد قابل توجهی جهانگرد جایگاه ویژه ای پیدا کرده است. سرزمین افسانه ها، غنای فرهنگی، عوارض زیبای طبیعی و کثرت سواحل از جمله عوامل جذب توریست از نقاط مختلف هستند

۷- قبرس

پس از سارنی و سیسیل، قبرس، مقام سوم را بین جزایر این دریای محصور در خشکی داراست و یکی از بهترین اقلیمهای مدیترانه ای را دارد.

۸- آسیا و جاذبه های آن

کوه های اورال به عنوان خط جداکننده اروپا و آسیا محسوب می شوند. آبهایی چون دریای سیاه، تنگه بسفر و دریای مدیترانه بخشهایی از آسیا را از اروپا جدا می کند، کانال سوئز و دریای سرخ آسیا را از افریقا جدا می سازد. مارکوپولو، که در سال ۱۲۷۱ از شهر ونیز به راه افتاد، نخستین سیاحی بود که مسیری را در سرتاسر آسیا پیمود و قلمروهای را که با چشمان خودش مشاهده کرده بود، یک یک برشمرد و توصیف نمود:

صحرای پارس (در ایران)، جلگه های بلند پرگل بدخشان (در افغانستان)، چین، تبت، برمه، سیام (تایلند)، جنوب ویتنام، ژاپن، هند، جاوه، سوماترا، نیکوبار و آندامان (واقع در اقیانوس هند)، سیلان، سبیری و اقیانوس منجمد شمالی.

(۱) اردن: "پترا" به عنوان شهری سرخ رنگ با تاریخی بس کهن

(۲) ترکیه: "ساختمان کلیسای / یاصوفیه"

(۳) ایران:

- "تخت جمشید"

- "میدان نقش جهان" اصفهان، به «نصف جهان ملقب گردید. مهمترین ابتکار شاه عباس در اصفهان ایجاد میدان فوق بود تا آن زمان در طرحهای شهرسازی ایران مسلمان، هرگز چنین ابتکاری برده نشده بود.

- "چغازنبیل" در جنوب غربی ایران و در فاصله نه چندان دور از شوش قدیم است. این شهر در درون سه حصار خشتی متحدالمرکز بنا گردیده است. در آن کتیبه هایی به خط میخی و به زبان عیلامی مشاهده می شود. نام این شهر در آن زمان «اونتاش» بود. «اونتاش ناپی ریشا» این شهر مذهبی را بنا کرد.

(۴) پاکستان: "مسجد پادشاهی در لاهور". به فرمان امپراطور اورنگ زیب در حدود سال ۱۶۷۳ بنا شد. این مسجد دارای بزرگترین صحن مسجد در دنیا می باشد.

(۵) افغانستان: "بامیان". راهبان بودایی در آنجا پرتگاهی قایم از سنگ نسبتاً نرم را از قرن دوم الی نهم بعد از میلاد مسیح به عنوان سکونتگاه خویش اختیار کرده بودند. دو پیکره ایستاده بودا که در داخل پرتگاه حجاری شده اند.

(۶) هند:

"دهلی"، "جای پور" و "آگرا": امروزه این مثلث طلایی یکی از محبوبترین مراکز توریستی جهان محسوب می شود. دهلی با آداب و سنن باستانی و آگرا، برای دنیا شهری است که در سایه تاج محل قرار دارد و جای پور شهر صورتی یکی از شهرهای پرجاذبه هندوستان است.

(۷) تایلند: "بانکوگ" حدود اواخر قرن ۱۸ پایتخت تایلند شد.

(۸) کامبوج: "آنگکوروات" که یک مجتمع عبادی در داخل پایتخت باستانی کامبوج است.

(۹) تبت: "معبد پوتالا" در لاهسا، پایتخت تبت که زمانی از آن به عنوان قصر دالایی لاما، یعنی صومعه و مرکز اداری کشور استفاده می شد.

(۱۰) چین: "دیوار بزرگ چین"

(۱۱) ژاپن: چهار جزیره بزرگ ژاپن عبارتند از: "هوکایدو"، "هونشو"، "شیکوکو" و "کیوشو". معروفترین کوه ژاپن کوه "فوجی" می باشد. بسیاری از کوههای ژاپن آتشفشانی اند و به همین دلیل برخی از نقاط موجود در این کوه ها دارای آب گرم طبیعی هستند که به توریسم درمانی این کشور کمک زیادی نموده است.

۹- استرالیا

هنر بومیان استرالیا کهن ترین هنر زنده جهان با هزاران سال تداوم.

۳. فهرست کانونها و قطبهای عمده توریستی جهان:

آرژانتین: لوس گلاسیاس، پارک ملی ایگوازو

آرژانتین و برزیل:

میسوینهای ژزوئیت گوارانیها، سان ایگناسیومینی، سانتاآنا، نوئسترا سینورا دولورتو و سانتاماریا لاماریا (آرژانتین)؛ خرابه های ساوومینگوتل داس میسوئس (برزیل)

آلمان غربی:

کلیسای جامع اکس لاشاپل، کلیسای جامع اسپیر، اقامتگاه ورزبرگ با باغهای کاخ و میدان اقامتگاه، کلیسای زیارتی وایس، قصرهای آگوستس برگ و فالکن لوست، بروهل، کلیسای جامع سنت مری و کلیسای سنت مایکل، هیلوسهایم، یادمانهای تریر، شهر هانسایی لوبک.

اتیوپی:

پارک ملی سیمن، کلیساهای کنده شده در سنگ لالیبا، فسیل گبی، منطقه گندار، دره پایینی آواش، یتیاکسوم، دره پایینی امو. اردن: شهر قدیمی اورشلیم، و دیوارهایش، پتره، کوسیرامرا.

اسپانیا:

مسجد قرطبه، الحمراء، و جنرالیف، غرناطه، کلیسای جامع، بورگوس، صومعه و محل حفاظت شده اسکوریال، مادرید، پارک گوئل، کاخ گوئل و کاسامیلا، بارسلون، غار آلتامیرا، شهر قدیمی سگویا و کانال آن، کلیساهای پادشاهی آستوریاس، سانتیاگودو کمپوستلا (شهر قدیمی)، شهر قدیمی آویلا با کلیساهای خارج از حصار آن، معماری مدجن ترئول، شهر تاریخی طلیطله، پارک ملی قراچنه، شهر قدیمی کاسرس، کلیسای جامع، آلكازار و آرچیووی ایندیاس، سویل.

استرالیا:

پارک ملی کاکادو، تپه مرجانی گیت بربر، منطقه دریاچه های ویلاندرا، پارکهای وحش ملی تاسمانیای غربی، گروه جزیره لردهوو، پارکهای جنگلی بارانی معتدله و زیراستوایی ساحل شرقی استرالیا، پارک ملی اولورو.

اکوادور: جزایر گالاپاگوس، کویتو (شهر قدیمی)، پارک ملی سانگی.

الجزایر: قلعه بنی حمد، تاسیلی نعجر، دره ماذب، جمیلا، تیبازا، تیمگاد.

ایالات متحده امریکا:

مزاورد، یلواستون، پارک ملی گراندکانیون، پارک ملی اورگلید ایندپندنس هال، پارک ملی ردوود، پارک ملی غار ماموت، پارک ملی المپیک، محل تاریخی ایالتی کاهوکی ماوندز، پارک ملی کوه های گریت اسموکی محل تاریخی سان جووان و لافورتازلا، پورتوریکو، مجسمه آزادی، پارک ملی یوسمیتی، پارک تاریخی ملی چاکو، مونتی سلو و دانشگاه ویرجینیا، شارلوتس ویل، پارک ملی ولکانوهای هاوایی.

ایتالیا:

نقاشیهای روی سنگ و الکامونیکا، مرکز تاریخی رم، کلیسا و دیر دومینیکن سانتاماریا دل گرازی با شام آخر اثر لئوناردو داوینچی، مرکز تاریخی فلورانس ونیز و دریاچه آن، پیاتزادل دثومو، پیزا.

ایران: چغازنبیل، تخت جمشید، میدان امام (اصفهان)

بریتانیا:

جاده سنگفرش جانمیت و ساحل آن، کلیسای جامع و قصر دورهام، دره آیرن بریج، پارک ملی استادلی شامل خرابه های کلیسای فونتینز، استون هنج، آوبری و محلهای مربوط به آن، قصرها و دیوارهای دور شهر شاه ادوارد در گوی ند، سنت کیدا، کاخ بلنهایم، شهر بت، دیوارهای دریان، کاخ وست مینسر، کلیسای وست مینستر و کلیسای سنت مارگارت.

برزیل:

شهر تاریخی اوئوروپره تو، مرکز تاریخی شهر اولیندا، مرکز تاریخی سالوادور دوباهیا، پرستشگاه بوم جزوز دوکونگونهایس، پارک ملی ایگوازو، برازیلیا.

بلغارستان:

کلیسای بویانا، شوالیه مادارا، قبر تراسی کازانلک، کلیساهای کنده شده در سنگ ایوانف، شهر باستانی نسبار، صومعه ریلای، اندوختگاه ملی اسربارنا، پارک ملی پیرین، قبر تراسی اسوشتاری.

بنگلادش: شهر مسجد تاریخی بگرهات، خرابه های ویهارای بودایی، پاهارپور.

بنین: کاخهای سلطنتی آبومی.

بولیوی: شهر پوتوسی.

پاکستان:

منطقه باستان شناختی حفاظت شده موهن جودارو، تاکسیلا، خرابه های بودایی تختی بهی و بقایای سهری بهلول در شهر مجاور، یادمانهای تاریخی تاتا، قلعه و باغهای شالیمار، لاهور.

پاناما: استحکامات نظامی ساحل کارائیب پاناما: پورتوبلو، سان لورنزو، پارک ملی دارین.

پرتغال:

بخش مرکزی شهر آنگردادهروئیزمو، جزیره های آزور، صومعه هیرونیمیتیس و برج بلم، لیسبون، صومعه باتالها، دیر کریست، تومار، مرکز تاریخی اوورا.

پرو:

شهر کوزکو، پرستشگاه تاریخی ماچوپیتچو، منطقه باستان شناختی حفاظت شده چاوین، پارک ملی هواسکاران، منطقه باستان شناختی چان چان، پارک ملی مانو.

ترکیه:

نواحی تاریخی استانبول، پارک ملی و محل سنگی حفاظت شده کپادوکیا، مسجد بزرگ و دارالشفای دیوریغی، هتوشا، نمرود داغ.

تونس:

مدینه تونس، منطقه باستان شناختی حفاظت شده کارتاز، آمفی تئاتر الجهم، پارک ملی ایچکول، شهر پونیک کرکوآن و گورستان آن سریلانکا: شهر مقدس آنورادهاپورا، شهر باستانی سیگیریا.

سنگال: جزیره گوره، پارک ملی نیکولو، کبا، پناهگاه ملی پرندگان جوج.

سوریه: شهر باستانی دمشق، شهر باستانی بوسرا، محل حفاظت شده پالمیرا، شهر باستانی حلب.

سوئیس: دیر سنت گال، دیربند یکتی سنت جان، موستیر، شهر قدیمی برن.

سیشل: جزیره مرجانی حلقوی آلدابرا، اندوختگاه طبیعی دره می.

جمهوری عربی یمن: شهر قدیمی صنعا

جمهوری متحد تانزانیا:

ناحیه حفاظتی نگورونگورو، خرابه های کیلواکیسیوانی و خرابه های سونگومنارا، پارک ملی سرنگتی، شکارگاه قرق سلوس، پارک ملی کلیمانجارو.

چین:

کوه تیشان، دیوار بزرگ، کاخ پادشاهی سلسله های مینگ و کینگ، غارهای ماگائو، آرامگاه امپراطور کین، انسانگاه پکن در زوکودین.

ژئیر: پارک ملی ویرونکا، پارک ملی گارامبا، پارک ملی کاهوزی بیه جا، پارک ملی سالونگا.

زیمبابوه:

پارک ملی ماناپولز، نواحی اکتشافی و گردشی سایپ و چه وور، یادمان ملی زیمبابوه بزرگ، یادمان ملی خرابه های کامی. **ساحل عاج:** پارک ملی تای، پارک ملی کوموئه.

عراق: هنزه

عمان: قلعه بهلا

غنا: دژها و قصرهای ولتا، اکرا و اطرافش، مناطق مرکزی و غربی، ساختمانهای سنتی اشانت.

فرانسه:

مون سن میشل و خلیج آن، کلیسای جامع شارتر، کاخ و پارک ورسای، کلیسا و تپه وزلی، غارهای تزئین شده دره وزر، کاخ و پارک فونتن بلو، قصر و قلمرو شامبورت، کلیسای جامع امیان، تئاتر رومی و طاق نصرت، اورانژ، یادمانهای رومی و رومانسک آرل، کلیسای سیسترسن فونتنی، کارخانه نمک سلطنتی آرک اسٹان، میدان استانیسلاس، پلاس دولاکریر و پلاس دلیانس، نانسی، کلیسای سن - سون - سور - گرتاسپ، دماغه ژیرولاتا، دماغه پورتو و اندوختگاه طبیعی اسکاندولا، کرس، پون دوگار (کانال رومی) **قبرس:** پافوس، کلیساهای نقاشی شده در ناحیه ترودوس.

کانادا:

پارک تاریخی ملی لانس امیدوز، پارک ملی ناهانی، پارک طبیعی، دایناسور، جزیره آنتونی، مجموعه هد - سمشد - این بیسون جامپ، پارک ملی وود بوفالو، پارکهای کوه های راکی کانادا، کبک (ناحیه تاریخی)، پارک ملی گروس مورن.

کانادا و ایالات متحده امریکا:

پارک ملی کلوان / پارک ملی و منطقه حفاظت شده رانگرسنت الیاس.

کستاریکا: تالامانکارانچ، منطقه حفاظت شده لآمیستاد.

کلمبیا: بندر، برج و باروها و گروه یادمانها، کارتاژنا.

کوبا: شهر قدیمی هاوانا و برج و باروهای آن.

کامرون: قرق حفاظت شده جانوری جا.

گواتمالا:

پارک ملی تیکال، آنتیگوا گواتمالا، پارک باستان شناختی و خرابه های کویریگوا.

گینه و ساحل عاج: اندوختگاه ملی کامل مونت نیمبا.

لبنان: انجر، بعلبک، جبیل، صور.

لهستان: مرکز تاریخی کراکو، معدن نمک ویلیسچکا، اردوگاه آشوتیس، پارک ملی بیالوویزا، مرکز تاریخی ورشو،

لیبی:

منطقه باستان شناختی حفاظت شده لپتیس ماگنا، منطقه باستان شناختی سبراتا، منطقه باستان شناختی حفاظت شده سیرن، محلهای هنر سنگی تادرات آکاکوسف شهر کهنه قدامه.

مالاوی: پارک ملی دریاچه مالاوی.

مالتا: سردابههای سافلینی، شهر والتا، معبدهای ژگانتیجا.

مجارستان: بوداپست، سواحل دانوب با ناحیه قصر بودا، هولوکو.

مراکش: مدینه فاس، مدینه مراکش، قصر عات بن هدو.

مصر:

ممفیس و آرامگاه آن: ناحیه هرمهای گیزا تا داهشور، طویه باستانی و آرامگاه آن، یادمانهای نوبی از ابوسمبل تا فیلا، قاهره اسلامی، ابومنا.

مقر پاپ: شهر واتیکان.

مکزیک:

سیان کالآن، پارک ملی و شهر پیش از هسپانیک پالانک، مرکز تاریخی مکزیکوسیستی و گزوکیملکو، شهر پیش از هسپانیک تنوتیهواکان، مرکز تاریخی اوکساکا و منطقه باستان شناسی حفاظت شده مونت آلبان، مرکز تاریخی پوئبلا.

نیپال: پارک ملی ساگرماتا، دره کاتماندو، پارک ملی چیتوان سلطنتی.

نروژ: کلیسای اورنس ستاو، بریگن، روروس، نقاشیهای روی سنگ آلتا.

نیوزلند: پارک ملی وست لند و مونت کوک، پارک ملی فیوردلند.

هندوراس: محل حفاظت شده مایایی کوپان، زیستکره حفاظت شده ریوپلاتانو.

هندوستان:

غارهای آجانتا، غارهای الورا، قلعه آگرا، تاج محل، معبد خورشید، کنارک، گروه یادمانهای ماهابالی پورام، پارک ملی کازیرانگا، پناهگاه حیات وحش ماناس، پارک ملی کئولادئو، کلیساها و دیرهای گوا، گروه یادمانهای خاجوراهو، گروه یادمانهای همپی، فاتح پورسیکری، گروه یادمانهای پاتاداکال، غارهای الفانتا، معبد بریهدی سوارا، تنجاور، پارک ملی سانداریانز.

هائیتی: پارک تاریخی ملی - سیتادل، سان سوسی، رامیرز.

یمن دموکراتیک: شهر باستانی شیبام و دیوار دور آن.

یوگسلاوی:

شهر قدیمی دوبرونی، استاری راس و سوپرکانی، مجموعه تاریخی اسپلیت با کاخ دیوکلئوسین، پارک ملی پلینتویک، منطقه اوهریدو دریاچه آن، کوتور و خلیج آن، پارک ملی دورمیتور، صومعه استودنیکا، غارهای اسکویان.

یونان:

معبد آپولو اپیکوریوس در باسه، منطقه باستان شناسی حفاظت شده دلکی، آکروپولیس، آتن..

۴. اثرات وعوارض توریست:

۱ - آلودگی محیط زیست

۲ - آلودگی محیط انسانی

۳ - اثرات نامطلوب فرهنگی واجتماعی

خلاصه فصل:

حوزه دریای مدیترانه، حوزه دریای کارائیب، حوزه کوهستانی آلپ، حوزه اقیانوس اطلس و آرام، سواحل جنوبی آمریکا، اروپا، آسیای جنوب شرقی و افریقای شرقی از مهمترین قطبهای توریستی جهان به شمار می آیند که سالانه میلیونها توریست را می پذیرند. در میان این کانونهای توریستی، حوزه دریای مدیترانه فعالترین آنهاست و به لحاظ ویژگیهای آب و هوایی مطلوب به عنوان بهشت توریستها شناخته می شود.

از این رو قاره اروپا را می توان به عنوان یکی از قطبهای عمده توریستی محسوب داشت که فعالیتهای جهانگردی در آنجا از رونق بسیار بالایی برخوردار است

خودآزمایی:

- ۱- پرجاذبه ترین بخش توریستی جهان کدامیک از حوزه های زیر است:

الف) حوزه دریای کارائیب	ب) حوزه دریای مدیترانه
ج) حوزه کوهستانی آلپ	د) حوزه آسیای جنوب شرقی
- ۲- کدامیک از کشورهای توریستی زیر از روزهای آفتابی دلپذیر برای توریستها برخوردار است:

الف) اسپانیا	ب) سوئیس	ج) انگلستان	د) سوئد
--------------	----------	-------------	---------
- ۳- معبد پوتالا در کدام کشور آسیایی قرار دارد:

الف) ویتنام	ب) چین	ج) کامبوج	د) تبت
-------------	--------	-----------	--------
- ۴- از میان کشورهای توریستی حوزه دریای مدیترانه، کدامیک از طولانی ترین سواحل برخوردارند.

الف) فرانسه	ب) اسپانیا	ج) ایتالیا	د) تونس
-------------	------------	------------	---------
- ۵- زمینه های جلب توریست اسپانیا طوری تهیه شده که علاوه بر طبقات جامعه، نیز بتواند در بهترین شرایط از تعطیلات خود استفاده کند.
- ۶- همه ساله نمایش بزرگی از ویرانه های در مراکش در طی ترتیب می یابد.
- ۷- شهر باستانی در جنوب غربی ایران و در فاصله نه چندان دور از قرار دارد.
- ۸- خصوصیات آمفی تئاتر الجم واقع در شهر تیدرورس تونس را توضیح دهید.
- ۹- شهر جای پور هندوستان را به اختصار توصیف کنید.

پاسخ خودآزمایی:

- ۱- ب
- ۲- الف
- ۳- د
- ۴- ج

۵- متوسط و کم درآمد - پر درآمد و ثروتمند

۶- قصر البدیع - جشنهای ملی

۷- چغازنبیل - شوش

۸- آمفی تئاتر الجم در شهر تیدروس، در ساحل تونس واقع شده است. این شهر قدیمی از روستاهای جدید الجم (جنگل ستونها) که محل آن را اشغال کرده است اسرارآمیزتر است. این آمفی تئاتر سی و پنج هزار نفری از آمفی تئاترهایی است که در جهان بسیار خوب باقی مانده و اخیراً به لحاظ اهمیتی که برای جلب توریستها دارد به تعمیر و مرمت و حفاظت آن پرداخته اند.

۹- جای پور، شهر صورتی، یکی از شهرهای پرجاذبه هندوستان، با قدمتی قریب به ۲۵۰ سال. این شهر هرگز حاکمیت شوک زایی مغول را احساس نکرده است. بخشهای گوناگون آن از جمله بخش ارک قرون وسطایی، بخش مدرن مرکز شهر، نقاط پرجنب و جوش و بخش سنتی آن، دیدنی و جالب توجه است. به علاوه دارای بخشی است که تاریخ اشرافیت و تجدد و نوگرایی را نشان می دهد.

فصل ششم: صنعت توریسم در ایران

۱. مقدمه

نگاهی گذار به فعالیتهای توریستی ایران در گذشته، حاکی از آن است که سیاستهای استعماری در جریان جهانگردی کشور نیز همانند سایر فعالیتهای اقتصادی تاثیرگذار بوده و مانع از شکل گیری آن می شد. برای رونق بخشیدن به فعالیتهای اقتصادی در کشور باید بخش سوم تحت عنوان توریسم را بدان افزود. چرا که رونق بخشیدن به آن نیاز به سرمایه گذاری کمتری در مقایسه با بخش کشاورزی و صنعت دارد

۲. سابقه جهانگردی در ایران

مشهورترین جهانگردان خارجی که از ایران دیدن کردند:

- ۱ - ابن حوقل صاحب کتاب صوره الارض
- ۲ - مقدسی صاحب کتاب احسن التقاسیم فی معرفت الاقالیم
- ۳ - یاقوت حموی صاحب کتاب معجم البلدان
- ۴ - ابن بطوطه
- ۵ - ابودلف

۶ تن از جهانگردان ونیزی که در دوران صفویه از ایران دیدن کردند:

- ۱ - پیترودلاواله
- ۲ - ژان شاردن
- ۳ - انگلبرت کمپفر
- ۴ - تاورنیه
- ۵ - آنتونی شرلی
- ۶ - مادام دیولافوا

۵ تن از جهانگردان فرانسوی که از ایران دیدن کردند:

- ۱ - هانری رنه دالمانی
- ۲ - اوژن فلاندن
- ۳ - پیرلوتی
- ۴ - لارنس لکهارت
- ۵ - جرج کلارک

۳. ایجاد تشکیلات توریستی در ایران

- ۱ - سال ۱۳۱۴ تشکیل "اداره امور جهانگردی" در وزارت کشور
- ۲ - سال ۱۳۲۰ تبدیل به "شورای عالی جهانگردی"

- ۳ - سال ۱۳۳۳ تشکیل مجدد اداره امور جهانگردی در وزارت کشور
- ۴ - سال ۱۳۴۰ تشکیل شورای عالی جهانگردی مرکب از ۱۲ نفر ازوزارتخانه ها و ۳ نفر از اتحادیه صنفی () با وظیفه تعیین خط ومشی و برنامه های اجرایی اداره امور جهانگردی وزارت کشور و نظارت بر امور جهانگردی کشور در سطح عالی
- ۵ - سال ۱۳۴۲ تأسیس "سازمان جلب سیاحان"
- ۶ - سال ۱۳۵۳ ادغام سازمان جلب سیاحان با وزارت اطلاعات وقت و تشکیل "وزارت اطلاعات و جهانگردی"
- ۷ - سال ۱۳۵۸ تغییر نام وزارت اطلاعات و جهانگردی به وزارت فرهنگ و ارشاد ملی.
- به منظور جلوگیری از تداخل وظیفه و هماهنگ نمودن تمام فعالیتهای و مسائل مربوط به امر جهانگردی چهار شرکت در یکدیگر ادغام گردیده و تحت عنوان سازمان مراکز ایرانگردی و جهانگردی شروع به فعالیت نمود. در حال حاضر معاونت سیاحتی و زیارتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان سیاحتی و مراکز تفریحی بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، انجام کلیه فعالیتهای صنعت توریسم را در سطح کشور به عهده دارند.
- ۸ - سال ۱۳۵۹ تغییر نام وزارت فرهنگ و ارشاد ملی به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۹ - سال ۱۳۸۲ ادغام سازمان های زیربط جهانگردی بنام سازمان میراث فرهنگی و جهانگردی
- ۱۰ - سال ۱۳۸۵ منفک شدن صنایع دستی از وزارت صنایع و ادغام با سازمان میراث فرهنگی و گردشگری و تشکیل "سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری"

۴. توریسم داخلی و اثرات آن:

جنبه های اساسی سفرهای داخلی:

- ۱ - جلوگیری از خروج ارز وتوازن تراز پرداختها
- ۲ - ایجاد ارتباط فرهنگی در سطح ملی.
- سفر به عنوان تفریح زمانی عملی می گردد که موضوع حداقل تامین ضرورت های اساسی زندگی در بین نباشد.

۵. مشکلات وتنگناهای توسعه توریسم در ایران:

- ۱ - مشخص و مصوب نبودن اهداف و سیاست های جهانگردی و ایرانگردی به نحوی که راه گشای ادامه فعالیت ها در این زمینه باشد.
- ۲ - هجوم تبلیغاتی استکبار جهانی در جهت مخدوش کردن چهره واقعی انقلاب اسلامی و ایجاد تشکیلات سیاسی اجتماعی در سطح بین المللی جهت به انزوا کشیدن جمهوری اسلامی ایران.
- ۳ - عدم تطبیق و هماهنگی فرهنگ جهانگردان برخی از کشورهای خارجی با فرهنگ اسلامی در روابط و برخوردهای اجتماعی.
- ۴ - کمبود امکانات مالی برای توسعه و تجهیز تاسیسات مورد نیاز صنعت توریسم کشور.
- ۵ - افزایش نرخ بیمه مالیات وسایر عوارض موضوعه و عدم شمول تعرفه آب وبرق و گاز صنعتی برای تاسیسات توریستی.
- ۶ - فقدان تسهیلات لازم جهت وارد کردن تجهیزات و تاسیسات مورد نیاز صنعت جهانگردی که در داخل امکان تولید ندارد با استفاده از تخفیفات ویژه گمرکی و سود بازرگانی و ترخیص سریع.

۷ - عدم همکاری ارگانهای مختلف برای تامین مصالح ساختمانی مورد نیاز جهت تکمیل تاسیسات اقامتی که با توجه به از رده خارج شدن تعداد زیادی از این قبیل تاسیسات نیاز به ایجاد ظرفیتهای جدید شدیداً احساس می شود.

۶. عوامل موثر در توسعه توریسم داخلی:

۱. عوامل اقتصادی
 ۲. عوامل اجتماعی فرهنگی
 ۳. تسهیلات جهانگردی
- تسهیلات جهانگردی به طور کلی به تمامی اقداماتی اطلاق می شود که برای فراهم آوردن رفاه و آسایش توریست ها و کسب رضایت آنها در داخل کشور در زمینه های مختلف صورت می گیرد و می توان به شرح زیر برشمرد:
- (۱) ایجاد تاسیسات پذیرایی،
 - (۲) هماهنگی برنامه های تبلیغات توریستی با برنامه های سایر سازمانهای ایرانی فعال،
 - (۳) استقرار راهنمایان ورزیده و مسلط به زبانهای زنده دنیا در موزه ها و اماکن دیدنی،
 - (۴) ایجاد تعمیرگاههای اتومبیل و یا برقراری تعمیرگاه ها سیار در شاهراه ها،
 - (۵) ایجاد پایگاه های قرنطینه در مبادی ورود جهانگردان،
 - (۶) ایجاد هماهنگی کامل بین سازمانها و نهادهای مختلف در جهت برگزاری سمینارها و ...،
 - (۷) شرکت فعال در نمایشگاه های بین المللی در خارج از کشور و ارائه جاذبه ها و دیدنیهای کشور،
 - (۸) بازگشایی و تقویت رشته های دانشگاهی مربوط به صنعت هتلداری و توریسم به منظور تربیت نیروهای متخصص
 - (۹) ایجاد خطوط ارتباطی و راه های دسترسی (بزرگراهها، خطوط هوایی، و راه آهن) به مناطق توریستی،
 - (۱۰) کاهش تشریفات مربوط به صدور روادید در مرزهای کشور و افزایش کارایی ماموران،
 - (۱۱) تشویق و ترغیب مردم به رعایت و اقدام به قوانین و مقررات مختلف حاکم،
 - (۱۲) شناخت امر توریسم به عنوان یک صنعت و سعی در استاندارد کردن خدمات این صنعت در سطح بین المللی،
 - (۱۳) ایجاد تسهیلات لازم برای بخش خصوصی،
 - (۱۴) تضمین امنیت سرمایه و سرمایه گذاری در صنعت توریسم،
 - (۱۵) توجه خاصی به جوانان، معلولین، جانبازان، و ایجاد تسهیلات برای آنها،
 - (۱۶) احداث زائرسراها در مناطق زیارتی مانند مشهد،
 - (۱۷) ایجاد و یا تقویت مراکز اطلاعات در مبادی ورودی کشور برای راهنمایی مسافران،
 - (۱۸) همکاری نزدیک با کشورهای همسایه جهت برقراری تورهایی دوطرفه،
 - (۱۹) حمایت و پشتیبانی دولت از آژانسهای توریستی و موسسات خصوصی.

۷. سیاست ها و اهداف توریسم در توسعه اقتصادی اجتماعی کشور:

- ۱ - سیاست کلی
- ۲ - اهداف مورد نظر

۸. برنامه ریزی و توسعه صنعت توریسم در ایران

برنامه ریزی توریستی ایران باید با شیوه ای نظام یافته انجام گیرد و بر اساس گرایشهای گذشته، حال و آینده استوار باشد. در برنامه ریزی توسعه جهانگردی ایران ساختار نظام حکومتی با ایدئولوژی حاکم بر آن نقش مهم و به سزایی دارد و توجه به سیاستهای کلی دولت در این زمینه راهگشا خواهد بود. برنامه ریزی کلی، بخشی و در سطح طرح که در بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت برای این صنعت انجام می گیرد باید با دیگر فعالیتهای اقتصادی از جمله صنعت و کشاورزی و خدمات هماهنگی لازم را دارا باشد و از ساختار اقتصادی حاکم بر کشور تبعیت کند. برنامه ریزی برای توسعه صنعت جهانگردی نیز به دور از چنین سیاستهایی نیست، در این رابطه بخش خصوصی می تواند نقش عمده ای داشته باشد. برنامه ریزی باید در جهت جلب نظر جهانگردان برای مسافرت به ایران باشد

نگرش دوم به صنعت جهانگردی ایران برخورد علمی با آن است و توجه به دو نکته اساسی یعنی آموزش و پژوهش بسیار حائز اهمیت است. تعیین جایگاه علمی و تخصصی نیروهای شاغل چه در بخش آموزش و چه در بخش پژوهش از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. در مراحل اولیه توسعه جهانگردی در رابطه با نگرش سوم آنچه که حائز اهمیت است مسائل اقتصادی محض نیست بلکه ایجاد یک دستگاه مجهز و سالم اداری است بدیهی است که در مراحل بعدی توجه به مسائل اقتصادی و تشویق سرمایه گذاریهای تولیدی و انتفاعی مفید و ضروری خواهد بود

۹. نتایج اقتصادی و اجتماعی صنعت توریسم در ایران

توریسم معمولاً یک امر دو جانبه است. «درآمد ارزی حاصل از ورود جهانگردان خارجی طی سال ۱۳۷۱ معادل ۱۲۰۵۹۷۳۲۳ دلار تخمین زده می شود که از کشورهای اروپایی ۴۹/۶ درصد و از کشورهای آسیای جنوبی ۱۹/۹ درصد و از کشورهای خاورمیانه ۲۰/۴ درصد و از کشورهای اقیانوسیه و آسیای شرقی ۷/۲ درصد و از کشورهای منطقه افریقا ۱/۲ درصد و از کشورهای منطقه امریکای شمالی و لاتین ۱/۷ درصد در محاسبات ارزی منظور شده است. میزان مبلغی که یک جهانگرد طی مدت اقامت خود در سال ۱۳۷۱ در ایران خرج کرده است به طور متوسط ۲۹/۲۰۰ ریال تخمین زده می شود.»

۱۰. بازارهای جهانگردی ایران

منظور از بازارهای جهانگردی مجموعه کشورهایی است که مقصد حرکت توریستهای آنها ایران می باشد. از مجموع ۴۲۹۸۴۸ نفر اتباع بیگانه که طی سال ۱۳۷۱ به ایران سفر کرده اند، ۶۴/۱ درصد آنان توریست بوده اند که نسبت به سال ۱۳۷۰، ۱۰/۷ درصد افزایش یافته است.

از نظر ملیت توریستهای کشور روسیه (شوروی سابق) با ۷۴/۹۲۲ نفر ۲۷/۲ درصد در مرتبه اول، پس از آن پاکستان با ۶۵۵۶۲ نفر ۲۳/۸ درصد و بحرین با ۱۵/۸۵۶ نفر ۵/۷ درصد، و ترکیه با ۸/۸۳۷ نفر ۳/۲ درصد و کویت با ۸/۶۲۴ نفر ۳/۱ درصد و افغانستان با ۸/۴۲۷ نفر ۳ درصد، به ترتیب در مرتبه های بعدی قرار داشته اند.

از مجموع کل توریستهای وارد شده به کشور در سال ۱۳۷۱ نیز ۳۳/۱ درصد از طریق مرز هوایی مهرآباد.

۱۱. محورها و شبکه های ارتباطی و حمل و نقل

- ۱ - راه های ارتباط زمینی (جاده ای): شامل ۵ محور سراسری
- ۲ - راه آهن (ریلی)
- ۳ - حمل و نقل هوایی: شامل دو سیستم چارتری و سیستمی از طریق ۴۲ نمایندگی ایران ایر در دنیا و ۲۰ نمایندگی معتبر دنیا در ایران.
- ۴ - حمل و نقل دریایی: که از طریق کشتیرانی های ایران در دریای خزر و دریای عمان و خلیج فارس صورت می گیرد.

۱۲. تاسیسات اقامتی در ایران

هتل-متل-مهمانسرا-زائرسرا-خانه های جاده ای-اتاق-ویلا-پلاژ-چادر-کمپینگ

۱۳. آشنایی با زمینه های جغرافیایی ایران

سرزمین ایران با داشتن موقعیت جغرافیایی خاص در منطقه و همچنین برخورداری از ویژگیهای طبیعی و آثار هنری و فرهنگی از موقعیت ممتازی در زمینه جهانگردی برخوردار است و پلی است بین ۳ قاره آسیا، اروپا و آفریقا. بین ۲۵ تا ۴۰ درجه عرض شمالی و ۴۴ و ۶۳ درجه طول شرقی قرار گرفته است. اول ایران چابهار و آخر آن باکو است که ۱:۱۰ اختلاف ساعت دارند. سواحل شمال ایران در کنار دریای مازندران سرزمینی است سرسبز با دامنه های پوشیده از جنگل، که ۲۸ متر از سطح دریاهای آزاد جهان پایین تر قرار دارد. سواحل جنوبی ایران در طول بیش از ۱۸۰۰ کیلومتر در کنار خلیج فارس و دریای عمان کشیده شده اند. خوزستان از مهمترین مراکز آثار تاریخی ایران است. آثار تاریخی موجود در شوش، هفت تپه، چغازنبیل شوشتر از مراکز با ارزش توریستی است. علاوه بر این جزایر هرمز، کیش و قشم با برخورداری از چشم اندازهای طبیعی و آثار باستانی ارزش جهانگردی فراوانی دارند. در کنار نواحی ساحلی ایران، کوه های البرز و زاگرس با ارتفاعات بلند خود امتداد دارند

ایران به عنوان یک کشور باستانی

مهمترین این مراکز باستانی عبارتند از: تپه های سیلک کاشان، تپه حصار دامغان، ترنگ تپه گرگان، تپه حسنلو در ارومیه، تپه مارلیک رودبار، و همچنین شوش در خوزستان، در این کانونهای تمدنی آثاری به دست آمده اند که قدمت برخی از آنها به هزاره پنجم قبل از میلاد می رسد. مهاجرت اقوام آریایی به فلات ایران از هزاره دوم قبل از میلاد آغاز شد، از این اقوام پارتها در خراسان، مادها در غرب و فارسها در جنوب ایران مستقر شدند.

۱۴. جاذبه های توریستی ایران

کشور ایران به دلیل قدمت تاریخی و تکاپوی مستمر اجتماعی و فرهنگی خود جاذبه های متنوعی را داراست که می توانند طیف وسیعی از توقعات و نظرات توریستها را تامین نمایند.

جاذبه های فرهنگی، هنری و یادمانهای تاریخی

مهمترین مراکز باستانی ایران:

تپه سیلک کاشان- تپه حصار دامغان- تپه مارلیک رودبار- تپه حسنلو ارومیه

جاذبه های توریستی ایران عبارتند از :

طبیعی-فرهنگی-مذهبی

خلاصه فصل

کشور ایران، سرزمین کهن با ارزشهای فرهنگی، سابقه تمدن طولانی، شهرها و آثار و ابنیه تاریخی همیشه برای جهانگردان و مسافران جالب و دیدنی بوده است. قرار گرفتن ایران در مسیر جاده ابریشم و راه ارتباط بین دنیای غرب و شرق باعث گردیده تا ایران به عنوان یکی از قطبهای مهم تمدن بشری در جهان مطرح باشد. فرهنگ اصیل باستانی و آمیختن آن با فرهنگ اسلامی به ویژگی این کشور افزوده است و به ویژه در سالهای اخیر، حس کنجکاوی دانشمندان، جامعه شناسان و پژوهشگران و جهانگردان را برای بازدید و مطالعه این سرزمین افزایش داده است. آثار و نشانه های متنوع و مختلفی که از سیر تکوینی فرهنگ و تمدن ایران به جای مانده، می تواند به عنوان جاذبه های توریستی مورد استفاده قرار گیرد. آنچه مسلم است جهانگردان بسیاری از ایران دیدن کرده و آثار خود را در سفرنامه ها به یادگار نهاده اند.

این حقیقت که فعالیتهای صنعت توریسم تا حد زیادی به سایر فعالیتهای جاری و عمرانی یک کشور وابسته بوده و همچنین متکی به ایجاد تاسیسات زیربنایی گوناگون و سایر عوامل حمایت کننده از آن می باشد، بر کسی پوشیده نیست. بنابراین به منظور ایجاد هماهنگی در تنظیم فعالیتهای توریستی و شناساندن مفاخر ایران تشکیلات توریستی کشور در سال ۱۳۱۴ پا گرفت و روند تکاملی خود را پیمود، به طوری که در حال حاضر معاونت سیاحتی - زیارتی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ادارات تابعه آن و سازمان سیاحتی و مراکز تفریحی بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی با همکاری سایر وزارتخانه ها سازمانها و نهادهایی که فعالیتهایشان به نحوی با توریسم مرتبط است کلیه امور مربوط به صنعت توریسم را در سطح کشور بر عهده دارند.

توریسم داخلی به علت سهولتی که در بطن آن وجود دارد از رونق بیشتری نسبت به توریسم خارجی برخوردار است. از این جهت سازماندهی برای آن یک ضرورت است و تبلیغات در این زمینه می تواند بسیار موثر باشد. ناگفته نماند که مشکلات و تنگناهایی نیز در زمینه توریسم داخلی وجود دارد که با ارائه راه حلهای ممکن می توان نارساییهای موجود را برطرف نمود. عواملی که می توانند در توسعه داخلی نقش داشته باشند شامل عوامل اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و تسهیلات جهانگردی است. در توسعه توریسم داخلی به ارتقای کمی و کیفی تاسیسات جهانگرد نیز باید توجه داشت و با فعال کردن بخش خصوصی و آموزش نیروی انسانی و پژوهش به رونق آن افزود. بنابراین، توسعه توریسم داخلی نیاز به یک برنامه ریزی دارد که در آن بایستی کلیه جوانب را در نظر گرفت. توجه به سیاستهای کلی دولت در این زمینه راهگشا خواهد بود. بنابراین به منظور گسترش امر جهانگردی و کمک به رشد و توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ملی و تحصیل ارز و ایجاد اشتغال و فراهم نمودن زمینه های فراغتی برای ترمیم قوای جسمی و روحی جامعه، برنامه ریزی در قالب طرحهای جامع توریستی و تقویت آژانسهای جهانگردی و ارائه سایر خدمات جنبی و

بسیاری مسائل مشابه دیگر امری ضروری به نظر می رسد و توقف در آن خسارات جبران ناپذیر اقتصادی و معنوی را دربر خواهد داشت.

بازارهای توریستی ایران را در گذشته کشورهای حوزه خلیج فارس، کشورهای اروپایی و امریکا تشکیل می دادند، در حالی که در شرایط کنونی بیشترین توریستها از جمهوریهای تازه استقلال یافته شوروی سابق، پاکستان، بحرین، ترکیه، کویت و افغانستان به ایران مسافرت می کنند. سفر به ایران توسط وسائط حمل و نقل هوایی، زمینی و دریایی انجام می گیرد و این کشور به لحاظ موقعیت جغرافیایی خاص خود از همه گونه تنوعی برخوردار است و نارساییهای موجود در زمینه حمل و نقل عمدتاً شامل کمبود فرودگاه های بین المللی و نبوده تاسیسات خدماتی، رفاهی در مسیر راه های ارتباطی زمینی است. تاسیسات اقامتی از قبیل هتل های توریستی و مهمانسراها نیز امکانات لازم با توجه به استانداردهای بین المللی برخوردار نیستند، مراکز پذیرایی و رستورانها نیز چندان مطلوب و رضایت بخش نبوده و آن دسته از سالنهای غذاخوری و رستورانهایی که در مسیر راه های ارتباطی بین شهری واقع شده اند نه تنها مسائل بهداشتی را رعایت نمی کنند بلکه کیفیت غذا نیز در آنها بسیار پایین و با قیمت گزاف به مشتریان عرضه می شود. نحوه برخورد صاحبان و کارکنان رستورانها و مراکز اقامتی نیز بسیار زننده و توأم با حالت بی اعتنائی است. آموزشهای لازم به این گونه افراد و برقراری مقررات لازم می تواند تا حدودی این گونه مشکلات را برطرف نماید. اما آنچه که بیش از هر چیز برای صنعت جهانگردی کشور حائز اهمیت است امکانات و زمینه های بالقوه توریستی این سرزمین است. موقعیت خاص جغرافیایی ایران و برخورداری آن از جاذبه ها و چشم اندازهای طبیعی، فرهنگی – هنری و یادمانهای تاریخی، و جاذبه های مذهبی و مراکز زیارتی است. برخورداری از چنین جاذبه هایی، ایران را به صورت یکی از کشورهای توریستی و زیبای جهان در آورده است. دریای مازندران در شمال، خلیج فارس و دریای عمان در جنوب، با ارتفاعات و رشته کوه های مرتفع و دشتهای هموار و جلگه های سرسبز و تنوع آب و هوایی آن شکوه و جلالتی خاص به ایران داده است که یاد و خاطره آنها همیشه در ذهن توریستها باقی خواهد ماند. جاذبه های فرهنگی و تاریخی نیز حاکی از تمدن کهن این سرزمین است که ایران را به صورت یک کشور باستانی در آورده و یادمانهای تاریخی آن یکی از مهمترین کانونها جلب توریست است. از دیگر جاذبه های توریستی ایران، مراکز زیارتی و ارزشهای فرهنگی و مذهبی آنهاست. بارگاه حضرت امام رضا (ع) در مشهد، آستان حضرت معصومه (ع) در قم، شاهچراغ در شیراز، زیارتگاه حضرت عبدالعظیم (ع) و حضرت حمزه موسی الکاظم (ع) در شهر ری و مرقد مطهر حضرت امام خمینی رضوان الله علیه در تهران، از مهمترین کانونهای توریسم مذهبی ایران به شمار می آیند. این اماکن مقدسه هر ساله تعداد بیشماری از زائران مشتاق را به سوی خود جلب می کنند. پیروان مذاهب و ادیان دیگر نیز که در ایران به سر می برند دارای مراکز مذهبی خاص خود هستند که نقش مهمی را در توریسم مذهبی آنان به عهده دارند.

خودآزمایی

۱- اداره امور جهانگردی کشور در چه سالی تاسیس شد.

الف) ۱۳۱۴ ب) ۱۳۲۰ ج) ۱۳۳۳ د) ۱۳۴۰

۲- پیترو دلاواله سیاح معروف ایتالیایی در چه عصری به ایران آمد.

الف) قاجاریه ب) زندیه ج) صفویه د) هیجکدام

- ۳- تپه های باستانی سیلک و حسنلو در کدامیک از شهرهای کشور واقع شده اند.
- الف) کاشان - دامغان (ب) گرگان (ج) ارومیه - رودبار (د) کاشان - ارومیه
- ۴- دریاچه گهر در کدامیک از استانهای کشور قرار دارد.
- الف) کهگیلویه و بویر احمد (ب) لرستان (ج) چهارمحال و بختیاری (د) کردستان
- ۵- توریسم داخلی به اطلاق می شود که چهارچوب در داخل کشور صورت گیرد.
- ۶- برنامه ریزی توریستی ایران باید با شیوه ای و بر اساس گرایشهای استوار باشد.
- ۷- در ایران نخستین بر طبق، اوایل قرن حاضر در سواحل دریای مازندران ساخته شد.
- ۸- نقش عوامل اجتماعی - فرهنگی را در توسعه توریسم داخلی توضیح دهید.
- ۹- سیاستهای کلی فعالیتهای توریستی را در توسعه اقتصادی - اجتماعی کشور بیان نمایید.

پاسخ خود آزمایی

- ۱- الف
- ۲- ج
- ۳- د
- ۴- ب
- ۵- کلیه مسافرتها - تعریف جهانگردی
- ۶- نظام یافته - گذشته، حال و آینده
- ۷- هتلهای توریستی - استانداردهای بین المللی
- ۸- این عوامل به صورت افزایش جمعیت کشور و توسعه شهرنشینی، در توسعه توریسم اثری مستقیم به جا می گذارند. کاهش ساعات کار و افزایش طول مدت مرخصی ها و دیدن نقاط مختلف و ناشناخته، عوامل موثری در توسعه جهانگردی هستند.
- ۹- این سیاستها:
- ارتقای کمی و کیفی تاسیسات جهانگردی، به ویژه اضافه شدن تورهای داخلی و خارجی است.
 - فعال کردن بخش خصوصی با هماهنگی و نظارت دولت.
 - آموزش نیروی انسانی و تربیت کادر متخصص
 - فراهم آوردن تدریجی شرایط خودکفایی در صنعت توریسم.
 - تلاش برای سرمایه گذاری در زمینه تاسیسات اقامتی - ارزی به منظور حمایت از محرومان و طبقات متوسط و کم در آمد.
 - توسعه و تقویت برنامه های تبلیغاتی برای معرفی ایران اسلامی
 - ایجاد هماهنگی بین سیاستهای جلب توریست (داخلی) با دیگر سیاستهای منطقه ای به خصوص ارتباط با شهرهای اصلی طرح
 - آسایش و توسعه هماهنگ فضاهای گذران اوقات فراغت.

